

Když dialog vedou hluší

Bitva o Darwina se v Praze nekonala

Jako většina českých vědců nemohu ani já souhlasit s kreacionisty, kteří trvají na doslovném znění Bible, nerespektují vědecké poznatky ani vědeckou metodologii a věří, že Země je stará jen několik tisíc let. Ve svém článku **Designéři nad Prahou** (respekt č. 42/2005) evoluční biolog Jan Zrzavý však vyznavače těchto názorů strčil víceméně do jednoho pytle s přednášejícími a organizátory mezinárodní konference Darwin a Design, která se konala před dvěma týdny v Praze. Této konferenci jsem se zúčastnil, a chci proto na článek profesora Zrzavého reagovat.

Náboženství vs. věda

Jan Zrzavý ve svém článku tvrdí, že zastánci tzv. inteligentního designu (nazývá je „kreacionisty lidskou tvář“) se dopouštějí přečinu proti čistotě žánru. Pravdu by měl, kdyby se snažili vysvětlovat biologické jevy zásahem Boha. Nic takového ale nedělají. Ve vědě platí pravidlo, podle něž badatelé nemají při své práci brát v úvahu nadpřirozené jevy. Přečinu proti čistotě žánru se tak často dopouštějí spíše názoroví oponenti inteligentního designu, když se „vědecky“ snaží dokázat neexistenci Boha. Jmenovitě třeba Richard Dawkins další evolucionisté.

Dawkins například ve své knize *Řeka z ráje* říká: „Na začátku exploze života neexistovala žádná mysl, žádná kreativita, žádný záměr, existovala pouze chemie.“ Pokud by měl tento výrok být vědecký, mohl by jeho konec snad znít takto: Pokud na počátku života na Zemi existovala jenom chemie, byla to chemie, kterou dosud neznáme. První část tohoto výroku o vědecké formy předělat neumím, protože nevím, jak vědecky dokázat, že mysl či kreativita neexistovaly.

Bohužel Dawkins není jediným evolucionistou, který takto nevědecky postupuje a vydává se přitom za vědce. Lze se důvodně domnívat, že to byly právě tyto přístupy evolucionistů, které přispěly ke vzniku kreacionismu i k „dialogu hluchých“, který mezi sebou obě skupiny už delší dobu vedou.

Jan Zrzavý ve svém článku tvrdí, že kreacionisté jsou nábožensky založení odpůrci evolučního pohledu na svět. Pokud by někdo vzal toto nařčení vážně, mohl by analogicky říci, že neovolucionisté jsou zase ateisticky založení odpůrci

takového pohledu, který říká, že vývoj složitých organismů si lze stěží představit pouze na základě zcela náhodných mutací s následující selekcí, a odmítají názor, že biologický výzkum se ocitl ve stadiu, kdy se zdá oprávněné zvažovat i hypotézu, že některé molekulárně velmi složité systémy by mohly být výsledkem promyšleného inteligentního projektu.

Já však nic takového trucovitě říkat nechci, protože takové tvrzení mi připomíná výroky hochů z naší školky, že „blbec je ten, kdo s námi nehraje“. Vidím ale kus pravdy v tom, co říká známý darwinistický filozof Michael Ruse: ačkoli boj mezi kreacionismem a evolucionismem bývá často vnímán jako konflikt mezi náboženstvím a vědou, jde spíše o konflikt mezi náboženstvím a náboženstvím. K tomu pak dodává, že pro mnohé evoluční biology se evolucionismus stal prostě posedlostí, a mají proto tendenci se chovat jako ateisté, kteří odmítli náboženství, jen aby je nahradili jiným systémem, který – jak očekávají – bude odpovídat na stejné základní otázky jako náboženství.

Molekulární biologie a Velká Pravda

Biologický výzkum na molekulární a buněčné úrovni patří v posledních desetiletích k nejrychleji se rozvíjejícím oblastem vědy. To, co žene biologické vědy kupředu, co poskytuje základ pro vznik nových léků, léčebných postupů, technologií a podobně, není evolucionismus, ale spíše výsledky experimentálních přístupů, které jsou sice založeny na hypotézách a teoriích, nikoli však na světových názorech.

Vědci, kteří experimenty provádějí, si musejí dávat dobrý pozor, aby jejich výsledky byly reprodukovatelné. Tedy aby jejich experimenty mohl zopakovat se stejným výsledkem každý, kdo se danou problematikou zabývá. Každý správný experimentátor musí velmi pečlivě volit kontrolní pokusy, které by mohly vyvrátit jeho představy. Když potom odvede kus dobrého vědeckého díla, stejně si nemůže být jist, jak dlouho bude jeho výsledek považován za významný; podobně jako atlet neví, kdy bude jeho rekord překonán.

To evolucionisté jsou na tom jinak: stačí jim stále dokola opakovat Velkou Pravdu. A to leckdy bez ohledu na to, že se v některých ohledech stá-

le více vzdaluje od nových poznatků molekulární biologie a biochemie. To však Dawkinsovi a jeho následovníkům nijak nebrání v tom, aby o experimentálně pracujících badatelích s mírným opovržením hovořili jako o „vědcích mořících se s horkými zkumavkami“ (navzdory tomu, že molekulární biologové a biochemici pracují většinou se zkumavkami chlazenými). Nebo jako o „vědcích ve studených zablácených holínkách“ (jde zřejmě o vědce pracující v terénu).

Proč Dawkinsovi tento druh výzkumníků vadí? Dovolili si totiž polemizovat s jeho koncepcí a tím si zasloužili jeho opovržení.

Ačkoli sám patřím do kategorie „zkumavkářů“, nepochybuji o tom, že náhodné mutace a selekce se v biologických dějích uplatňují a Darwinova příspěvků v této oblasti si vážím. Jsem však skeptický k názoru, že celou evoluci je možno vysvětlovat pouze pomocí těchto mechanismů. Zrzavému vadí myšlenka inteligentního designu (projektu). Podobné stanovisko zaujal však už před lety Francis Crick, nositel Nobelovy ceny za objev struktury DNA. Dobře si totiž uvědomoval potíže, na něž naráží vysvětlení vzniku života na Zemi, a uvažoval proto o možnosti, že mimozemská civilizace poslala na Zemi bakteriální spóry, které se staly základem pro biologickou evoluci.

Pokud vím, nikdo Crickovi za jeho myšlenku nespílal ani v době, kdy se ještě nevědělo o zajímavých a velmi složitých molekulárních strukturách, které v buňkách pracují a velmi připomínají motory a jiné stroje vyráběné v poněkud větším měřítku lidmi.

Bezvýznamní

Podle profesora Zrzavého se měla v Praze konat bitva o Darwina. K žádné bitvě však nedošlo. Žádný odpůrce evoluce se totiž na konferenci nedostavil. Česká televize se sice zmínila, že významní čeští vědci účast na konferenci odmítli a nás přítomné tím odsoudila do role vědců bezvýznamných. Naštěstí však o významnosti badatelů nerozhoduje Česká televize, ale výsledky jejich práce.

Emil Paleček

Autor je profesorem molekulární biologie, pracuje v Biofyzikálním ústavu AV ČR. ■